

Colecția: **ISTORII SECRETE**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

Secretele înfricoșătoare ale Dunării. Porturi și poduri dispărute, bătălii și catastrofe navale : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări / prezentate de Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-193-7

94

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-193-7

Secretele înfricoșătoare ale Dunării

Porturi și poduri dispărute, bătălii și catastrofe navale

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Dunărea, o apă mereu controversată,
aproape de Hyperboreea / 7**

**Clisura și Cazanele Dunării – povești incredibile
la vreme de pace și război / 15**

**Cetățile dispărute:
capitala uitată a Rusiei Kievene și Vicina bizantină / 59**

**Tributul de sânge și fier plătit apelor involburate:
„Mogoșoaia” și cumplita dramă de la Cotul Pisicii,
sabotajul „Rostock”, „Transilvania” – o epavă de lux / 69**

**„Dunărea albastră”,
un vals de Johann Strauss cu final SF / 107**

**Tunelurile de la Galați și alte legende pline de mistere.
Biserica Precista, o Capela Rosslyn românească? / 109**

Lămuriri bibliografice / 115

Dunărea, o apă mereu controversată, aproape de Hyperboreea

Panoramă geografică impresionantă dar și realitate politico-economică evidentă, cu implicații nenumărate în istoria teritoriilor traversate, Dunărea este al doilea ca lungime dintre fluviile Europei (după Volga). Izvorăște din Munții Pădurea Neagră (Germania) sub forma a două râuri numite Brigach și Breg ce izvorăsc de sub vârful Kandel (1241m) și se unesc în orașul Donaueschingen (altitudine: 678 m) la cca 1 km est de castelul Fürstenberg. În regiunea Schwarzwald („Pădurea Neagră”) din Germania există 3 locuri diferite, marcate fiecare ca „Donauquelle” („Izvorul Dunării”), din cauză că nu s-a căzut de acord până acum asupra unei locații unice. Din punct de vedere geografic și hidrologic, izvorul se află de fapt la obârșia râului Breg. Acesta este izvorul geografic și hidrologic al Dunării. Convențional, pe hărți apare însă numele „Dunăre” abia după confluența râurilor Breg și

Brigach, în Donaueschingen. Din punct de vedere tradițional, turistic și istoric, un bazin rotund din Donaueschingen, care captează apa unui izvor carstic este considerat drept „Donauquelle”. Apa acestui izvor este deversată printr-un canal subteran de 100 m lungime în râul învecinat Brigach. În preajma acestui bazin se adună cei mai mulți turiști veniți să caute izvorul Dunării.

În regiunea de origine a Dunării există două statui dedicate izvorului său, nici una însă amplasată corect, lângă izvorul adevărat (obârșia râului Breg). Prima, realizată de artistul Franz Xaver Reich în 1875, este situată la confluența râurilor Breg și Brigach din Donaueschingen (de unde începe convențional Dunărea), a doua, realizată de sculptorul Adolf Heer în 1895, așezată pe marginea bazinului din Donauechingen cu așa-zisul „izvor al Dunării” („Donauquelle”). Ambele statui o înfățișează pe „Mutter Baar” („Mama Baar”) (denumirea locală a zonei Dunării superioare) și pe fiica ei „Dunărea”. În prima statuie Dunărea își varsă apa dintr-un vas în direcția de scurgere spre est. În a doua statuie „Mama Baar” îi arată Dunării cu degetul direcția de urmat spre Marea Neagră.

Dunărea curge către sud-est, pe o distanță de 2.858 km, până la Marea Neagră. La vărsarea fluviului în Marea Neagră s-a format Delta Dunării.

Dunărea este un important drum fluvial internațional, curgând prin 10 țări (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina) și are afluenți din alte șapte țări. Trece prin patru capitale de stat: Viena, Bratislava, Budapesta și Belgrad.

Cursul inferior se desfășoară pe o distanță de 1.075 km, între localitățile Baziaș și Sulina, făcând graniță cu Serbia (235,5 km), Bulgaria (469,5 km), Republica Moldova (0,6 km) și Ucraina (53,9 km). Datorită faptului că traversează o multitudine de regiuni naturale, cursul inferior este împărțit în 5 sectoare:

- Defileul carpatic (144 km)
- Sectorul sud-pontic (566 km)
- Sectorul pontic oriental cu bălți (195 km)
- Sectorul predobrogean (80 km)
- Sectorul deltaic (90 km)

Dunărea colectează majoritatea râurilor din România cu excepția unora din Dobrogea, transportând anual circa 60 de milioane de tone de aluviuni și 200 de miliarde m³ de apă. De asemenea, prezintă importanță deosebită pentru navigație, hidroelectricitate, piscicultură, furnizând apă pentru industrie, agricultură, populație.

În Lunca Dunării se află multe așezări, printre care 18 orașe, (Moldova Nouă, Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Calafat, Corabia, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Fetești, Cernavodă, Hârșova, Brăila, Galați, Isaccea, Tulcea și Sulina), fiind traversată de cinci șosele și trei căi ferate.

În anii socialismului, s-au făcut desecări iraționale de-a lungul Dunării, ocazie cu care lacuri, precum Potelu, Greaca, Nedeia, au dispărut. Aceste lacuri rețineau apa în timpul inundațiilor și erau o sursă importantă de pește. În prezent, lipsa acestor lacuri duce la consecințe catastrofale în perioadele de inundații.

Afluenții de pe sectorul românesc al Dunării sunt extrem de numeroși, în jur de 100, între ei aflându-se Nera, Mraconia, Cerna, Jiul, Oltul, Călmățuiul, Vedea, Pasărea, Argeșul, Mostiștea, Canaraua Fetei, Jegălia, Ialomița, Topologul, Călmățuiul, Siretul, Prutul.

Napoleon numea Dunărea *regele râurilor europene*, iar Nicolae Iorga, *cea mai bogată în daruri*, ea bucurându-se de atenția popoarelor continentului; pe malurile ei s-au făurit și au durat până în zilele noastre civilizații milenare. Pentru Țara Românească și pentru Moldova – denumite și „Principatele Dunărene” – fluviul a fost linia luptelor cu Imperiul Otoman: *Oriunde ați vedea-o în țara noastră, Dunărea e (...) ca o ființă care a văzut și a suferit multe și poartă în chipul său urmatuturor luptelor* (George Vâlsan).

Încă din Antichitate, Dunărea avea mai multe nume: *Istros / Istru / Hister / Danaistru*, pentru sectorul inferior, în scrierile grecești și *Danubius* în cele latino-romane.

Denumirea dată de romani „Danubius” (Zeul fluviilor) a fost mai târziu preluată de alte popoare, și modificată, devenind *Donau* în limba germană, *Dunaj* în limba slovacă, *Duna* în limba maghiară, *Dunav* în limba croată, *Дунав* în limba bulgară și limba sârbă, *Дунай (Dunai)* în limba ucraineană, pentru țările riverane, *Danube* în limba engleză și limba franceză și *Tuna* în limba turcă.

Numele din limba română, *Dunărea*, deși este înrudit cu numele latin, nu poate fi derivat din acesta folosind schimbările fonetice normale. S-a încercat o explicație printr-un nume intermediar, *Donaris*, dar acesta nu este regăsit în niciun document antic, fiind o reconstrucție a lingviștilor moderni.

În mitologia greacă, Dunărea sau Istrul, cum apare, este fiul titanilor Ocean și Thetys, frate cu Nilul, Alfeu, Eridan, Struma și Meandru. (<https://ro.wikipedia.org>)

În multe dintre izvoarele scrise ale Antichității, bătrânul Istru apare menționat ca un mare fluviu al lumii, care are multe brațe prin care se varsă în Pont. Nu doar trei, așa cum știm bine astăzi, ci patru, cinci, șase sau chiar șapte (la Strabon), pentru că geografia zonei era acum două milenii, evident, cu totul alta.

Una dintre aceste variante, cea cu șase brațe, ne este oferită de marele istoric și geograf Pliniu cel Bătrân (sec. I d. Hr.) mort în anul 79, în timpul mării erupții a vulcanului Vezuviu. El a scris în detaliu despre brațele fluviului, oferind amănunte despre fiecare în parte. Primul menționat este Hieron Stoma (Gura Sfântă), braț apropiat de insula Peuce (Ostrovul Pinilor) și menționat ulterior și de Ptolemeu (sec. I – II). Acest Hieron Stoma este identificat astăzi de către specialiști ca fiind Sfântu Gheorghe. Al doilea braț al Dunării antice era Naracustoma (Narakou – stoma), „Brațul Îngust” și care astăzi este doar un canal al brațului Chilia. Calonstoma, „Brațul Frumos”, se poate să fie astăzi un canal al Sulinei, fiind localizat de către autor undeva lângă Insula Sarmatică. Al patrulea braț al Istrului era Pseudostomon, „Brațul Fals”, pe care se afla și insula Conopon Diabasis – Vadul Țânțarilor. Al cincilea braț era Borion Stoma, „Brațul Nordic” (probabil tot un canal al actualului Chilia), în timp ce al șaselea era numit „Brațul Gol” – Pilon Stoma.

„Toate gurile sunt însă atât de mari încât se spune că marea este învinsă de fluviu pe o lungime de 40.000 de pași și se simte acolo că apa este dulce... Peștii cresc cu repeziciune,

mai ales în Pont... Cauza este mulțimea tuturor râurilor și fluviilor ce aduc apă dulce...” Nu putem încheia însă fără a face referire și la șaptelea braț misterios, menționat de Strabon („Căci fluviul are șapte guri...”). Acest ultim braț, care nu se regăsește însă la Plinius ar putea fi Dunavăț...

Hyperboreea, paradisul îndepărtat, „Sălașul Preafericiților”, tărâmul minunat unde locuitorii săi, hyperboreenii, trăiau 1.000 de ani (sau erau nemuritori, cum adesea credeau despre ei geții!), erau fericiți și fără să cunoască bolile lumii sau slăbiciunile bătrâneții. De mai bine de două milenii, omenirea se chinuie să localizeze acest ținut mitologic iar cărturari din toate culturile lumii s-au chinuit să își demonstreze teoriile, plasând acest meleag ideal în diverse zone ale globului. Una dintre teoriile cele mai interesante este însă cea care plasează Hyperboreea în Dobrogea. În sprijinul acestei variante ar veni numeroase scrieri antice. Astfel, grecii numeau acest pământ „Cel de dincolo de Boreas”, adică de zeul vântului de Miazănoapte, care potrivit mitologiei olimpiene se născuse în Tracia. Deci la nord de Tracia ar fi trebuit să se găsească acest ținut minunat. Despre hyperboreeni se spunea că erau niște supra-oameni din neamul pelasgilor, popor străvechi și misterios, care poate a existat înaintea daco-geților noștri, tot pe aceste pământuri. Pindar scria că după ce a ajutat la construirea Troiei, zeul Apollo „s-a întors în patria sa natală de lângă Istru, în ținutul hyperboreenilor”. Clement din Alexandria menționa la rândul său că Zalmoxis, zeul daco-geților era și el hyperboreeu. Potrivit lui Macrobius, Istrul (Dunărea) este un „fluviu hyperboreean”, iar alți autori antici au spus că Alexandru Macedon și apoi Traian au adus ofrande fluviului Istru,

despre care se știa că este sacru. Marțial numea triumful lui Domițian în Dacia drept „Hyperboreus Triumphus”. Hecateu și Diodor din Sicilia plasau și ei tărâmul mitic la nord de Tracia și aproape de Istru, adesea la gurile de vărsare ale fluviului, deci în Nordul Dobrogei. Indiferent dacă acest tărâm paradisiac a existat sau nu, fie că a fost sau nu în Dobrogea noastră, în Dacia sau pe alte meleaguri, povestea lui este una fabuloasă, asemeni hiperboreenilor săi... (www.povestilemariinegre.ro)

Clisura și Cazanele Dunării – povești incredibile la vreme de pace și război

Clisura Dunării sau Defileul Dunării este o regiune geografică situată de-a lungul malului nordic al Dunării, în sudul Banatului. Regiunea, care se află pe teritoriile județelor Caraș-Severin și Mehedinți, este limitată de râul Nera la nord-vest și de Cazanele Dunării la est. Spectaculoasă din punct de vedere geografic, zona este, de asemenea, foarte importantă din punct de vedere al biodiversității, pe cuprinsul ei aflându-se un număr important de rezervații naturale, înglobate în prezent în Parcul Natural Porțile de Fier.

Cele mai mari așezări din Defileul Dunării sunt Orșova și Moldova Nouă, urmând, la ieșirea din Defileu, Drobeta Turnu-Severin.

Moldova Nouă este un oraș-port, unde s-a aflat cetatea dacică Mudava, lângă care romanii au construit un castru, peste care în 1427-1428 se ridica o cetate ce a fost, apoi,

distrusă de turci în secolul al XVII-lea. Tot aici, la Pescari, se găsesc ruinele unei cetăți medievale, care se crede ca ar fi la origine reședința miticului voievod Glad.

Golful Mraconia e un colț de Eden rupt de lume. Aici, în apropierea comunei Eșelnița, se află și cea mai mare sculptură din Europa, la care se poate ajunge doar cu barca, pe Dunăre. Chipul lui Decebal, ultimul rege dac, sculptat într-o stâncă de pe malul bătrânului fluviu, apare în toate fotografiile turiștilor și pe toate site-urile despre Cazanele Dunării. Ideea acestei sculpturi monumentale i-a aparținut controversatului om de afaceri Iosif Constantin Drăgan, care a finanțat lucrările derulate în perioada 1994-2004. La imensa lucrare, care a durat aproape 10 ani, au trudit 12 sculptori-alpiniști, iar costul acesteia a depășit un milion de dolari. Executarea acestei lucrări s-a desfășurat sub conducerea sculptorului orșovean Florin Cotarcea, ea realizându-se în ciuda pericolului reprezentat de înălțimi, căldură și vipere. Inspirată de faimoasele sculpturi din Muntele Rushmore (SUA), statuia eroicului rege dac are o înălțime de 55 de metri și 25 de metri lățime. Este cu doar șase metri mai mică decât Statuia Libertății, dar cu opt metri mai înaltă decât monumentul lui Hristos din Rio de Janeiro.

Vizavi de uriașa sculptură de la Mraconia, pe malul sârbesc al Dunării, se află vestita *Tabula Traiana*, monumentul ridicat de Traian pentru a marca marșul victorios al trupelor imperiale romane spre Dacia. Tabula este fixată în piatră, iar pe ea sunt sculptați doi delfini plutind și un vultur pe cer. Figurinele și ornamentele sunt sculptate în relief, iar scrisul este cioplit în piatră. În traducere, textul Tabulei sună astfel: „Împăratul Caesar, fiul divinului Nerva, Nerva Traianus

Augustus Germanicus, preot suprem investit cu puterea de tribun a IV-a oară, părinte al patriei, consul a III-a oară, spărgând munții a durat drum de-a lungul fluviului”. Zece tabule au fost dăltuite în defileu, doar Tabula Traiana se mai conservă și astăzi. Patru astfel de tabule se păstrează în desene și stampe din sec. al XVIII-lea și al XIX-lea, iar restul au fost distruse. Tabula Traiana de la Cazanele Dunării are o lungime de 4 metri și 1,75 metri înălțime.

Tot aici, în apropierea cataractelor de la Cazanele Mici, este locul unde Dunărea are cea mai mare adâncime, 120 de metri. Peștera Ponicoва este cea mai mare din Defileul Dunării. Galeria însumează 1,6 kilometri lungime. Impresionantă este galeria activă a râului Ponicoва, dar și vechea galerie, cu sala de coloane a Marelui Șarpe. Apa și timpul au meșterit aici domuri și coloane uimitoare, stalactite și stalagmite de diferite forme și mărimi, perle de cavernă, draperii și o podea de calcită albă, ca într-un „palat de cleștar”. În peșteră au fost descoperite oase de urs și de hienă.

Aflată la 15 kilometri vest de Orșova, în comuna Dubova, Mănăstirea Mraconia este atestată documentar din 1453. Sfântul lăcaș a fost ridicat pe locul unui fost punct de observație și de dirijare a vaselor de pe Dunăre, numit „La Balon”, situat pe o porțiune a fluviului în care nu puteau trece două vase simultan. În decursul timpului, mănăstirea s-a degradat și a fost dărâmată în mai multe rânduri. În 1788, era încă locuită, iar în 1800 încă i se vedea tencuiala interioară. Construirea hidrocentralei de la Porțile de Fier I, începută în anul 1967, a impus demolarea lăcașului, ruinele sale fiind inundate de apele fluviului. Când comuniștii au luat decizia ca lăcașul să nu mai fie reconstruit în altă parte, acesta a